

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА

BIELARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaaja i literaturnaja hazeta.

Adres Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

„Biel. KRYNICA“ kaštuje na hod—4 zał., na paŭhoda —
2 zał., na 3 miesiacy—1 zał. Zahranicu ūdwaia daražej.
Ceny abwiestak pawodle ūmowy.

ALLELUIA!..

Usim našym padpiščykam, čytačom i pryčilnikam
žadajem wiasiołych ŚWIAT WIALIKADNIA!

ХРИСТОС УСКРОС!..

Трагедыя беларускае Царквы.

Беларуская прэса няраз зьявля-
тала ўвагу на несправядлівыя
адносіны нашае праваслаўнае
гіерархіі да беларускага народу
і ягоных нацыянальных імк-
ненняў. Справа гэта зьяўляецца
для нас вельмі важнаю і таму
трэба прыгледзіцца да яе бліжэй.

Гістарычна мы ўжо ведаем,
што даўная незалежная белару-
ска-украінская Царква была па-
няволена Царквой расейскай,
якая ў свой чарод, будучы па-
няволена царскім урадам, была
на нашых землях у пэўным сэн-
се установай палітычнай, мэтай
якой было русыфікаваць бела-
рускае жыццё.

Становішча расейскае Царк-
вы ў адносінах да дзяржавы
было так-жа ў вялікай меры
палітычнае. Напр. на т тайна
св. споведзі магла і мусіла
быць адкрыта прад дзяржаўнай
уладай праз сьвяшчэнніка, калі
грахом былі злыя намеры про-
ціў цара або ягонага дому. За
ўсё гэта Царква карысталася з
надзвычайнае дзяржаўнае апекі,
якая больш прыносіла шкоды
самой царкве, як карысьці. На-
следкі гэтага мы бачым у часе
апостыяе расейскае рэвалюцыі,
дзе Царква ня толькі ня ста-
лася стаўбом грамадзкага ладу,
а наадварот — сама развалілася
на некалькі незалежных ад сябе
Цэркваў.

З развалам Расеі і адыходам
часціны беларускіх зямель да
польскай дзяржавы паўстала тут
Царква незалежная ад Царквы
расейскае і наступіла кане-
шнасьць павароту да гістарычнае
Царквы беларускага і ўкраін-
скага народаў. Думка гэта сама
па сабе дужа добрая, але злыя
людзі патрапілі зьяе зрабіць Гол-
гофу для беларускага праваслаў-
нага народу. Царкоўная паліты-
ка ў Польшчы мітрапаліта Дзя-
ніса — гэта зьдзек над белару-
скім праваслаўным народам.

Пачатак зьдзеку адносіцца
да часоў, калі наша вышэйшая
гіерархія паставіла, каб наша
Царква ня сходзіла з даўней-
шае расейскае дарогі. Гэта па-
станова была страшнаю для
Царквы, вернікаў, ды і самой
праваслаўнай веры. Паляком гэт-
кая царкоўная палітыка дужа
карысна. З аднаго боку паліты-
ка гэта дае ім магчымасьць праз
Царкву аслабляць беларускі на-
родны рух, а з другога — гэт-
кая царкоўная палітыка аслаб-
ляе самую Царкву, не даючы
ей магчымасьці апэрыцца на бе-

ларускія праваслаўныя гупчы.
Апрача-ж гэтага такая палітыка
дае магчымасьць польскім уладам
ставіць закіды, што Царква ру-
сыфікуе беларусаў і ўкраінцаў
і гэткім чынам улада гэта можа
трымаць архіерэяў — як кажуць —
у руках.

Каб некаму не здавалася,
што ня маем мы падстаў гэтак
цвёрдзіць паставім сабе пы-
таньні:

1) Чаму дагэтуль не пра-
ведзена беларусізацыя нашае
Царквы, чаму мы ня маем ка-
заньняў у цэрквах па беларуску?

Таму, што гэтага ня хочуць
ні мітрапаліт ні архірэі. Паста-
новы аб увядзеньні беларускае
мовы ў царкву — гэта дым у
вачы беларускага грамадзянства.

2) Чаму няма дагэтуль бела-
рускіх школьных кніжак для
навукі рэлігіі? Бо мітрапаліт і
архірэі, выціснуўшы з беларускіх
прыходаў і духавенства больш
як паўтара міліёны злотых, ужы-
валі гэтых грошаў на выдавань-
не расейскіх друкаў, на падмогі
расейскім арганізацыям, а на т
(як кажуць сярод духавенства)
на куплю асабістай маемасьці
для мітрапаліта і епіскапаў.

3) Чаму ня маем беларускае
праваслаўнае часопісі, якую нам
так-жа абяцалі? Таму, што та-
ды яе абяцалі, калі патрэбна
была беларуская помач у паж-
кім палажэньні мітраполіі, а ця-
пер ужо «старгаваліся».

4) Чаму ў школах рэлігія
выкладаецца парасейску, а на т
папольску? Бо мітрапаліт з ар-
хірэямі ня выдалі бел. падручні-
каў для навукі рэлігіі.

5) Чаму дагэтуль ня скліка-
ны Сабор? Бо мітрапаліт і архі-
рэі баяцца кантролі над сваёй
дзейнасьцю некарыснаю для
Царквы.

і 6) Ці беларускай Царкве
гразіць спольшчаньне і то хутка!
Бязумоўна так! Мітрапаліт і ар-
хірэі да гэтага Царкву вядуць
праз сваю расейшчыну і —
агулам праз даводжаньне Царквы
да занепаду.

Вось цяперашняе палажэньне
Царквы ў Польшчы, створанае
расейскай гіерархіяй.

Вось у чым крыецца трагед-
дыя нашае беларускае Царквы.
Аднак мы праваслаўныя белару-
сы ня можам дапусьціць да яе
ўпадку. Мы павінны яе бара-
ніць, жадаючы ад духоўных
уладаў прадусім завядзеньня бе-
ларускіх казаньняў у Цэрквах
і ня слухаючы маскоўскіх, а так-

Światkawańnie 16-tych ułhodkaŭ Abwieščańnia Niezaleźnaści Bielarusi.

Дзень 25 сакавіка беларускае
храмадзянства з ходу ў ход świat-
куе з вялікай урачыстаці. У гэты
дзень усё беларускія народныя сілы
заўсёды злучае адна супольная ідэя
беларускага народу — ідэя Акту 25
сакавіка 1918 году.

Беларускае незалежнае храма-
дзянства Zach. Bielarusi, аб'яднанае
пад бел. чырвона-белым сьціхам Бie-
ларускага Нacyjanалнага Камітету,
16-тыя ўдодкі Abwieščańnia Niezale-
źnaści Bielarusi światkawała ў Wilni
ў наступным парадку:

Nabaženstwy.

А гадзіне 10 раніцы ў ка́сцiе
św. Mикала́жа ks. Ad Stankiewicz ad-
prawiŭ ūračystuju Imšu, padčas jakoj
pryhoža piajaŭ bielaruski kaścielny
chor pad kiraŭnictwam hram. A. Ste-
powiča. Na ūračystaje nabaženstwa
zyšlosia nia mala narodu, a tak-ža
pradstaŭniki ad litoŭskaha hramadzia-
nstwa i ad studenskiej arhanizacyi „Sko-
rynija“ z štandaram. Pašla nabaže-
nstwa ks. dr. Hlakoŭski krasamoŭna
skazaŭ adpawiednae da ūračystaści
kazańnie, jakoje swaim hlybokim źmie-
stam zachapiła sluchačoŭ.

А гадзіне 12 у саборы św. Du-
cha adbyŭsia ūračysty malebien. jaki
adprawiŭ archimandryt Filip Marozaŭ
pry asyście jeromanachaŭ i dyakana
manastyra św. Ducha. Na nabaženstwa
zyšlosia dawoli mnoha narodu, da ka-
toraha archimandryt Filip padčas ma-
lebienska skazaŭ hlybokaha źmiestu, pry-
świačanju hetaj ūračystaści, propa-
wiedź.

Przy hetym treba zaznačyć, što
archiepiskap Chwiados sam asabista
prad siabrami Prawasłaŭnaj Komisii
Bielaruskaha Nacyjanalнага Камітету
zahadzia abaznačyŭ sabor św. Ducha
miescam dla nabaženstwa ў дзень
беларускага народнага świata — 25
сакавіка.

Nadzwyczajny Schod Bielaruskaha Nacyjanalнага Камітету.

Zala Bielaruskaha Instytutu Ha-
spadarki i Kultury, dzie adbywaŭsia
nadzwyczajny schod Bielaruskaha Nac.
K-tu, napoŭniensia była narodam. Pry-
byli na hetu ūračystaść miż inšymi
haściami pradstaŭnik Tymčasowaha Li-
toŭskaha K-tu wice-staršynia P. Kara-
zija i pradstaŭniki ŭkrainskaha stu-
denstwa ў Wilni.

Za prezydijalnym stalom zasiada-
je Prezydijum Bielaruskaha Nacyja-
nalнага K-tu: staršynia J. Paźniak,
wice-staršyni — W. Bahdanowič i F.
Jaremič, siabra prezydijumu inž. A.
Klimowič i sekretar — dr. T. Kunicki.

Staršynia K-tu, adkrywajučy schod,
prywitaŭ haściej i ū karotkaj pramowie
wykazaŭ značenie aktu 25.III u su-
časnym peryjadzie bielaruskaha narod-
naha adradžeńnia. U časie pramowy
staršynia Paźniak zaprapanawaŭ usta-
wańniem z miesc ūśanawać pamiać

жа трэбуючы выданьня белару-
скіх школьных падручнікаў рэ-
лігіі не пазваляючы дзецям ву-
чыцца ў школе рэлігіі ў чужых:
маскоўскай, ці польскай мовах.
М. Грынюк.

usich zmaharoŭ, jakija złažyli swajo
žyćcio na aŭtar Bačkauščyny. Pašla
ahulnaha ūśanawańnia pamiać pa-
mioršych, staršynia ў dalejšych slo-
wach karotka wykazaŭ, jak ідэя Акту
25 сакавіка 1918 году шырока і глы-
бока kultuwujecca ў bielaruskich na-
rodnых masach, asabliwa siarod mo-
ładzi, što žjaŭlajecca najlepšaj zaru-
kaj dla ździejśnieńnia ideału abwiešča-
naha 25.III.1918 h. Pašla hetaha na-
stupiła dalejšaje wykanańnie paradku
dnia.

Referat.

Referat na temu „Z bielaruskaha
palityčnaha žyćcia ў Miensku 1917—18
hadoch“, wielmi bahaty źmiestam, kra-
samoŭna pračytaŭ ks. W. Hadleŭski.
Referat heny majem stenahrafična za-
pisany i nadrukujem całkom. Druka-
wać jaho pačynajem u hetym numary.

Prywitańni.

Pašla zakančeńnia referatu pača-
lisia prywitańni. Pieršym pramowiŭ
pradstaŭnik Litoŭskaha K-tu ў Wilni
hram. P. Karaziya, jaki prywitańnie
swajo palitoŭsku zakončyŭ pabielaru-
sku, wyrežajučy pryjaźń Litoŭcaŭ da
bielaruskaha narodnaha adradžeńnia
i požadańni ździejśnieńnia niezaleźnic-
kich ideałaŭ hetaha narodu. Da-
lej pramaŭlaŭ ad ŭkrainskaha studen-
stwa ў Wilni stud. Tkačuk, jaki wyka-
zaŭ, što ŭkrainskaje studenstwa wiel-
mi cikawicca bielaruskim narodnym
adradžeńniem i padčorkawaŭ nieab-
chodnaść ciesnaha ŭkrainska-bielaru-
skaha supracoŭnictwa ў žyćci palityč-
nym. Pašla wusnych prywitańniaŭ inž.
Klimowič pračytaŭ prywitańni piśmien-
nyja ў наступным парадку: 1) ad Star-
šyni Rady Bielaruskaj Narodnaj Res-
publiki W. Zacharki z Prahi, 2) ad
Bielaruskaj Rady ў Prazie, 3) prywi-
talnyja telehramy ad UNDO i ŭkrain-
skaj Parlamantarnaj Reprezentacyi, 4)
ad ŭkrainskich Socyjalistaŭ Radyka-
łaŭ, 5) piśmiennaja prywitańni ad praf.
ks. J. Tarasewiča ў Altamont—Ame-
rycy, 6) ad ks. W. Šutowiča, 7) ad
Hurka Biel. Instytutu Hasp. i Kultury
ў Budslawie, 8) Hurka BIIH ў Ju-
škoch, 9) ad Bielaruskaha Studenskaha
Sajuzu ў Niamieččynie, 10) tele-
hramu ad hram. Paźniaka i Leŭkowi-
ča z Berezy Kartuskaj, 11) a tak-ža
piśmiennaje prywitańnie ad ojca Uład.
Taločki.

Kancert.

Pašla karotkaha pierarywu pačaŭ-
sia kancert bielaruskaj pieśni; biele-
ruski chor pad kiraŭnictwam A. Ste-
powiča prapajaŭ narodny hymn „Nie
pahasnuć zorki ū niebie“... i cely rad
miłahučna-harmanijnych bielaruskich
pieśniaŭ.

Kancertny addzieł u wielikaj mie-
ry ūzbahaciła solistka hr-ka Zena
Bantle (mezzo-sopran), jakaja pašla
nieadnolkawych wystupeńniaŭ u wu-
ziejšych bielaruskich kołach, hetym ra-
zam dała stabić paznać šyrejšaj biele-
ruskaj publice. Nia hledziačy na wiel-
mi nieadpawiednyja akustyčnyja wa-
runki, hołas jaje i pry pierapoŭniensaj
zali wykazaŭ niazwyčajnuju paŭnatu
i pryjemny tembr. Z wyknananych bie-
laruskich pieśniaŭ i z tej niaprymuša-

naj pozy, publika miała mahčymaść prakanacca, što maje pierad saboj pieršaradnuju mastackuju siłu. Hr-ka Bantle wyjawiła nia tolki wialikuju kulturu hołasa i muzykalnaść ahulnuju, ale tak-ža zrazumieŋnie biełaruskaha narodnaha ducha ŭ adšpiawanych pieśniach. Asabliwa ŭ pieśni „Jalinačka“ adčuwałasja zrazumieŋnie z boku špiawački charakteru narodnaj pieśni, poŋ naj tuhi bieskaniečnaj u melodyi i poezii ŭ źmieście. Z wialikim zacikaŋleŋniem słuchała publika redka ŭ nas špiawanija i dobra wyknananija solistkaj pieśni: „Sasonka“ Procharawa da sloŭ Kupaly i „Łuham zialanienkim“ Hałkoŭskaha da sloŭ Jasakara. Akompaŋjawaŭ A. Stepowič. Ahułam kažućy ad koncertu, jak i ad usiaho ŭwiatkawannja astaloŭsia jaknajlepšaje ŭraŋaŋnie. Kali „Kurjer Wil.“ dajućy sprawazdaču ab ŭwiatkawannju ŭstrymaŭsia ad acenki koncertnaha addziełu, možna heta tolki tłumaczyć tym, što sprawazdačyca byŭ zacikaŋleny ŭ palityčnaj častcy ŭwiatkawannja.

Na zakančeŋnie razlaŋłasja na zali biełaruskaja marseljeza „Ad wieku my spali“. Na hetym ahulny schod, jaki pačaŭsia a hadzinie 8, končyŭsia a hadzinie 10 wieč.

Światkawannje ŭ sanacyi.

Biełaruska-polskaja sanacyja (biełorusini-polacy) ŭwiatkawala 16-tyja ŭhodki Abwieščannja Niezaležnaści Biełarusi addzielnaj, jak zaŭsiody, u nastupnym paradku:

A hadzinie 11 min. 15 pačałosja ŭ Platnickaj carkoŭcy nabaženstwa, prawiŭ sanacyjni ŭświaščennik Kulčycki. Na nabaženstwa zyšłasja ŭsia biełaruskaja sanacyja i prywiali wučniaŭ wileŋskaj biełaruskaj fili dziaŭžaŭnaj himnazii im. J. Sławackaha. Padčas nabaženstwa ŭświašč. Kulčycki skazaŭ dla słuchačoŭ „propawieź“, u jakoj wykazaŭ bołš polskaha lakajstwa, jak biełaruskaha patryotyizmu. Biełaruskaja moładź, zahnanaja na hena nabaženstwa aj, wyšaŭszy z carkwy šcyra aburałasja.

Wiečaram u himnazjalnaj sali adbyłasja akademija sanataroŭ. „Publiki“ bylo mnoha: prymusowa pryhnanyja himnazisty, seminarysty Duch. Praw. Seminarji i polskija čynoŭniki. Słowam, „kazionnaja“ akademija.

Hałoŭny hwozd akademii — heta referat p. A. Łuckiewiča „Daroŭi razwoju biełaruskaj idei“. Referat byŭ doŭhi i nudny; aŭtar pierakazawaŭ u im staroje na nowy ład, što — bačyć — ideja abjawić Biełarus niezaležnaj wyšla z Wilni, dzie byccam ad 1915 h. ŭ niekatorych kruhoch krajoŭcaŭ lunoła dumka ab niezaležnaści ziamiel byŭšaŭha Kniastwa Ličoŭskaha. Woś-ža heta niakrytyčnaje ćwierdžaŋnie p. Łuckiewiča bylo najslabiejšym mieściam jaho referatu. Bo ŭ wiedama, što niezaležna ad nierealnaj i ŭstarełaŭ dumki (kali takaja i byŭ) ab stwareŋni niezaležnaj dziaŭžawy z ziamiel b. Wial. Kn. Lit., samastojna

Z dziejnaści Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury.

Pasiedžaŋnie Centr. Uradu B. Instytutu H. i K. U niadzielu 25.III. h. h. adbyłosja arhanizacyjnaje pasiedžaŋnie B.I.H.I.K., na katorym byli padzieleny funkcji pamiž siabrami. Staršynia — wybrany ahulnym schodam Rady B.I.H.I.K. — Ks. W. Hadleŭski, wice staršyni — W. Bałdanowič i dr. B. Hrabinski, skarbni — inž. A. Klimowič, sekretar A. Stepowič, siabry Uradu: mhr. M. Škialonak i mhr. St. Stankiewič. Da Centr. Uradu naležać usie arhanizacyjnija i administracyjnija sprawy Instytutu.

Nowy hurtok B.I.H.I.K. U wioŭcy Palikšy, Maładečanskaha paw. hetymi dniami zasnawaŭsia nowy hurtok Bieł. Instytutu Haspad. i Kultury. Centralnija ŭłady Instytutu prystupili da lehalizacyi hurtka prad dziaŭžaŭnymi ŭładami.

Daniušawa, Wialejskaha paw. Pawodle sprawazdačy dziejnaść Daniušaŭskaha hurtka Bieł. Instytutu Hasp. i Kultury pradstaŭlajecca za 1933 hod hetak:

Praca kulturna-prašwietnaja nie mała naležna prawodzićca z pryčyn ad uradu i siabroŭ hurtka niezaležnych.

Pry dapamozie moładzi wioŭcy Zabałocie ŭ hetaj-ža wioŭcy bylo złađžana 23 krasawika 33 h. biełaruskaje pradstaŭleŋnie. adyhrany sceničny twor „Boty“, hladzielnikaŭ bylo šmat i ŭsie byli wielmi zadawoleny. Adbylisja 2 pasiedžaŋni Uradu hurtka: 1.I.33 i 24.VII.33.; na pieršym pastaŭlena załažyć pry hurtku Kasu Aščadnaści, wiadzieŋnie jakoj daručana K. Fiedarowiču; u wyniku hetaha zawiedžena kasawaja knižka, hdzie zapisywajucca składki aščadnaści kožnaha siabry pasobku (wysokaść składki dawolnaja) i ahulny rachunek; sabranaja hrošy addajucca na pierachawannje ŭ Kasu Stefčyka ŭ w. Daniušawa, na knižku wydanuju dla „Kasy

razwiwałasja asabliwa ad wial. raslejskaj rewalucyi 1917 h sučasnaja ideja ab poŭnaj niezaležnaści Biełarusi

Światkawannje na emihracyi.

Biełaruskaja emihracyja ŭ Praze českaŭ 16 ŭhodki Abwieščannja Niezaležnaści Biełarusi ŭświatkawala ŭ nastupnym paradku: Biełaruskaja Rada i Abjednaŋnie Biełaruskich Studenskich Arhanizacyjoŭ 25 sakawika ladjila ŭračystuju Akademiju z hetkaj prahramaj: 1) Ustupnaje słowa skazaŭ Namiešnik Staršyni Rady inž. W. Rusak; 2) Referat na temu „Imknieŋni biełaruskaj nacyi“ pračytaŭ Staršynia Rady W. Zacharka i 3) prywitaŋni haściej (J).

Aščadnaści pry hurtku Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury ŭ Daniušawie“. Aščadžaŭčych siabroŭ bylo 7 i da 31 śnieжня bylo złažana razam 20 zł. 50 hr.

Na biahućy hod pradbačycca bołša aščadnaść. Z biełaruskaj presy atrymliwajem prez susiedni hurtok Instytutu ŭ Żodziškach „Biełaruskiju Krynicu“. Siabry Uradu K. Fiedarowič i Wincuk Gil na supolny rachunek atrymliwajucca nastupnija hazety: 1 ekz. „Samapomačy“, 1 ekz. „Šłachy Moładzi“, 2 ekz. „Chryščijanskaj Dumki“ i inš., jakija ŭ mieru mahčymaści i pašyrajucca.

Biblijateki pry hurtku niama. Atrymanija ŭ 1931 h. ad Centralnaha Uradu 1 ekz. „Nowaj Ziamli“, 4 ekz. Dudki Biełaruskaj i Smyka Biełaruskaha i 2 ekz. „Palityčnija kirunki ŭ minuščynie i sučasnaści“, pa 1 ekz. astalisja ŭ Hurtku, a rešta pieradanyja dla čytaŋnia ŭ dalejšyja wioŭski. Ad Rašlanskaha hurtka Instytutu atrymany hetkija knižki: 1) Ziarniatki z rodnej junackaj niwy, 2) Biełaruskaja mowa ŭ školach Biełarusi, 3) Z Apolohetyki Chryščijanskaj, 4) Światy Rym, 5) Pieśni žalby, 6) Alkohol i baračba z im, 7) Zło i lakarstwa na jaho.

Na nastupny hod wybrany Urad Hurtka ŭ składzie: Staršynia — Kaz. Fiedarowič, zastupnik Alfons Gil, sekretar Anton Łokcik, zastupnik Witalis Nahorski, skarbni Wincuk Gil.

Pastanoŭlena, z pryčyny niepadaŭannja ab sabie wiestak, wykasaŭ z spisku siabroŭ Wiklara Miecka z wioŭski Rybakaŭ Ašmianskaha paw. Nr. 181 i siabroŭski bilet adasłać u Centralny Urad Instytutu; pryniać u siabry hurtka Mihałaja Hryba i Jazepa Gila, abodwa z zašč. Uhłani i wypisać z Centrali dla ich siabroŭskija bilety; pawiedamić Centralny Urad, što siabroŭski bilet Nr. 170 wydany na imja Antona Łokcika zhubleny i prasić prysłać nowy; žwiarnucca da red. „Biełaruskaj Krynicy“ z prošbaj prysylać u hurtok pa niekalki ekz. „Biełaruskaj Krynicy“ dla pašyreŋnia i adnačasna žwiarnucca ŭ Centralny Urad Instytutu z prošbaj prysłać knižak dla zapačatkawannja biblijateki; pažadana, kab heta byli apawiedaŋni i wieršy, napr. „Kaniok Harbunok“, „Jak Hauula źbiralasja ŭ Arhientynu“, „Kaziukowaje žanimstwa“ i h. d.

Miedniki, Wil. Trockaha pawietu. Pawodle sprawazdačy Hurtok Biełaru-

ГРАМАДЗЯНЕ! Усе на ніву культуры! Гдзе няма, — арганізуйце гурткі Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры, а ідзе ўжо заложаныя — узмацніце ў іх працу!

Chrystos

Uskros!..

Šumić Nioman...

Za chwalaŭ chwala idzie

I u šumna pianistych chrybtoŭ čaradzie

Tam, daloka, b'je bieraŭ wysoki.

Šašćiać suchija asoki.

Wiećer šumić, šumić...

I z addalaŭ danosićca homan...

Wiećer b'jecca — a chwala biažyć

Ŭ biezdarožny prastor,

Dzie niama ni nudy,

Ni niawoli, niaščaćcia i sloz...

Ach, tudy nam, tudy,

Dzie pad iskrami zor

Raščwitajuć wiasny latucieŋni

I dzie sonca zijaŭć i rdzieŋni,

Dzie apošni jenk bolu zacich,

Dzie ŭ sarcoch ludzkich

Chrystos uskros!..

A. B — k a.

Z pryčyny Wialikodnych ŭwiatkawannja nastupny numer „Biełaruskaj Krynicy“ wyjdzie z dataj 15-ha krasawika s. l.

skaha Instytutu Hasp. i Kultury ŭ Miednikach pa mahčymaści prawodziŭ swaju pracu, choć nia šumna, ale pozytyŭna i zhodna z statutam i rehulamiam T-wa. Pašyraŭ jon biełaruskaje drukowanaje słowa knižkaj i hazetaj i šyryŭ narodnija biełaruskija pieśni.

U 1933 h., dnia 25 sakawika ŭ dzieŋ biełaruskaha narodnaha ŭświata była naładžana akademija, była pračytana lekcyja-referat ab Akcie 25 sakawika 1918 h. i ab dziejnaści Kaŭstusia Kalinoŭskaha. Lekcyju čytaŭ hram. Al. Waškowič u wioŭcy Kurhanoch.

Na 1934 h. wybrany urad hurtka ŭ nastupnym składzie: staršynia — Wiktar Taŭkiŭ, sekretar — Wincenty Taŭkiŭ, skarbni — Jazep Butkiewič, zastupniki — Jazep Macutkiewič i Jan Jurewič. Biblijatekar — Wincuk Taŭkiŭ. Na nastupny hod urad hurtka pastaŭnawiu bołš ażywić dziejnaść.

З беларускага палітычнага жыцця ў Менску ў 1917-18 г.

(Рэфэрат Кс. В. Гадлеўскага праčытаны на Надз. Агульным Сходзе Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Вільні ў 16-тыя ўгодкі Абвешчання Незалежнасці Беларусі дня 25 сакавіка 1934 году)

Святкуючы з году ў год дзень Абвешчання Незалежнасці Беларускай Народнай Рэспублікі, якой асновы былі азначаны ўжо на Усебеларускім Кангрэсе ў канцы 1917 году, а дня 25 сакавіка гэтыя асновы былі аформлены з боку юрыдычнага, святкуючы гэты дзень мы думкай пераносімся ў Менск, цэнтр тагачаснага бел. палітычнага жыцця, каб прыпомніць сабе некаторыя з тагачасных падзеяў. Сам акт 25 сакавіка 1918 году ўжо распрацаваны, апісаны і аб ім ведаюць ня толькі старэйшыя, якія помняць гэты дзень, але і маладзёж, якая знае гэты факт з гісторыі. Дзеля гэтага над самым актам Абвешчання Незалежнасці нашай Бацькаўшчыны я затрымлівацца ня буду, а перайду лепш да тых маэнтаў менскага палітычнага жыцця, якія мала ведамы, якія аднак інтэрасуюць і старэйшае і маладзёшае грамадзянства. Аб гэтых фактах часта ўспамінаецца ў часопісах аб іх часта гаворыцца, відаць што людзі хацелі-б ведаць усё, што датычыць тагачасных вялікіх падзеяў,

хацелі-б ведаць ня толькі факты, але і прычыны тых фактаў, якія для сянняшняга п. калення часта астаюцца незразумелы. Гэтакіх фактаў, як-бы фрагментаў (адламкаў) беларускага палітычнага жыцця ў Менску я выбраў чатыры:

1) Роля Рамана Скірмунта ў тагачасным беларускім жыцці і ягоныя спробы залажыць беларускую абшарніцкую партыю;

2) Роля Абліскамзапу і разгон ім Усебеларускага Кангрэсу;

3) Паўстаньне і дзейнасць Менскага Беларускага Прадстаўніцтва;

4) Прычыны пасылкі Радай тэлеграмы да Вільгельма II.

Гэтыя чатыры фрагменты тагачаснага беларускага палітычнага жыцця адбываліся на маім вачах; апроч гэтага я карыстаўся гадавікамі газет, якія выходзілі ў тых часох, асабліва гадавікамі „Вольнай Беларусі“, „Беларускай Рады“ і „Гоману“ з 1918 г.; карыстаўся так-жа зборнікамі дакументаў, якія выходзілі ў Менску і за межамі і зборнік: „Беларусь“ з 1924 году; „Замежная Беларусь“, якая ў 1926 годзе вышла ў Празе Чэскай; кніга Турука: Очерк истории национального и революционного движения белоруссов, Москва 1921 г.; часопіс „Вольны Сьцяг“ Менск 1921 год (н-ры 1—4), у каторых, праф. Ігнатоўскі пісаў на гэтую самую тему што і Турук).

I. Роля Р. Скірмунта ў тагачасным беларускім жыцці і ягоныя спробы залажыць беларускую абшарніцкую партыю.

Роля Скірмунта ў бел. палітычным жыцці пачынаецца ад расейскай рэвалюцыі г. зн.

ад лютага месяца 1917 году. Да гэтага часу быў ён ведамы як краёвец, каторы хацеў стварыць супрацоўніцтва народаў, якія знаходзіліся даўней у граніцах В. Княства Літоўскага і яшчэ ў 1906-9 гадох многа працаваў над польска-беларускім збліжэннем, Чалавек бясспрэчна з вялікай духовай культурай, шырокім сьветаглядам і высокай асьветаі, Скірмунт належаў у тыя часы да групы тых рэдкіх абшарнікаў на Беларусі, для каторых беларускі селянін быў бліжэйшы за селяніна, а нават шляхціца з этнаграфічнай Польшчы і каторыя пачуваліся да нейкай і маральнай і фізычнай сувязі з народам беларускім. Ад 1917 году Скірмунт становіцца ў рады беларускіх дзеячоў і хоць буйны земляўласнік (да яго належаў вялікі двор Парэчча ў Пінскім павеце), стаецца вялікім дэмократам і нават (шчыра ці няшчыра) беларускім патрыётам. Пры ўсім гэтым ён добра ўладаў беларускай мовай (трохі з палескім акцэнтам: „шо, што“) і ягоныя прамовы на бел. сабранных вьдзяляліся і зьместам і формай, яны былі заўсёды высока-патрыётычныя з беларускага пункту гледжання і часам нават проста рэвалюцыйны, што выклікала ў прысутных бурю воплескаў. І вось гэты чалавек скоро выбіваецца на чало беларускага руху.

Зараз пасля рэвалюцыі быў скліканы ў Менску зьезд беларускіх дзеячоў, каб выбраць беларускі палітычны цэнтр і каб нарысаваць плян працы на будучыню. Зьезд адбыўся дн. 25 26 сакавіка 1917 г. якраз на год прад абвешчаннем Незалежнасці Беларусі. На гэты зьезд прыехалі бадай усе актыўныя беларуенія

Баха́цце зямлі ў Niezależnej Litwie.

„Ziemia u Niezależnej Litwie wla-
likich baħaćciaŭ nia maie, ale ŭsio-
dyki nia jość jana i biednej. Ziemia
heta maie baħaćcie ale mała chto
jaho znaie, bo aħulaŭ mała jańc-
da śledźana.

Wiedamym dahetul baħaćciem li-
toŭskaj ziamli i najbołš karystanym
jość torf. Tarfowińcŭ u Litwie zaj-
ma-juć plošču ziamli da 180 tysiać hek-
ta-raŭ. Najbołš torfu ŭ pawiełach: Śaŭli,
Maryjampal i Mażejki. Hłybina torfu
3—4 metry, a ŭ niekatorych miajscoch
da 15—16.

Dabywańnie torfu z koźnym ho-
dam uzrastaje. Uwa ŭsiej Niez. Litwie
letnim časam wykopawać torfu celyja
tysiaćy tonnaŭ. Słuža jon na apałi na
hnoj. Torf takim čynam čymianaje
drewa, wuhal i roznyja darahija mine-
ralnija hnaŭ...

Druhim dawoli značnym baħać-
ciem litofskaj ziamli jość wapna, ja-
kaja znachodzica ŭ paŭnočnaj častcy
Mażejkaŭskaha paw. Wapna heta cał-
kom nadajecca da wyrabu cementu,
biez jakoha ciapier pry budowie pa-
miestach i siołach abyścisia było-b
niemahčyma. Aprača hetaha wapnu
używać da wyrabu cukru, da kormu
ptuśak, da pryhataŭlańnia lakarstwaŭ,
da pabielki ścien i h. d.

Geologi (daśledčyki ziamli) čwier-
dziać, što ŭ Uščodniaj Litwie jość
šmat piasku pryhodnaha da šklanych
wyrabaŭ. Piasku takoha — kaźuć he-
nyja wučonyja — chałiła b abślużyć
až niekalki šklanych fabrykaŭ i možna
było-b jańc-šmat wywieści za hranicu.

U zachodniaj častcy Biržanskaha
paw. i Paswalenskaha jość šmat ko-
lernaha čwiordaha gipsu, jaki možna
używać zamiest marmuru. Z jaho možna
wyrablać roznyja azdoby i pryłady.
Dahetul bieły gips byŭ używany pie-
rawaźna pry roznych budowach.

U paŭnočnaj i uščodniaj Litwie
znachodziacca wialikija pakłady šeraħa
wuhla, jakija ŭ mnohich miajscoch
žmialany z piaskom.

U niekatorych miajscoch jość nie-
wialikija pakłady takoj hlíny, z jakoj
možna wyrablać adpornija na ahoŭ
cehly. Hetkija cehly ciapier wyrabla-
juć u niekalkich litofskich fabrykach
i šmat wywoziać za hranicu.

U Niez. Litwie jość tak-ža ma-
terijał dla wyrabu žaleza. Takim ma-
terijalam žyjałajacca žaleznaia ruda.

Waźnym tak-ža baħaćciem treba
ličyć i kamień, jakoha ŭ Litwie jość
duža mnoha. Słuža jon dla budowy
pradusim pa miestach, a tak-ža jaho
wywoziać za hranicu i biaruć za heta
dobryja hrośy...

Litoŭskaja ziamla maie jańc- i in-
šyja baħaćci, ale jany dahetul neda-
śledźany i niawykarystany. Budzie čas,
kali ŭ litofskich horach možna budzie
spatkać takija samyja kapalni, jak i ŭ
inšych krajoch“.

Hetak piša „Musu Artojas“ Nr 2,
1934. Z hetaha ŭsiaho bačym, što

Тарас Шэвчэнка — Прарок Украіны.

3 году ў год, у месяцы сакаві-
ку, увесь украінскі народ ва ўсіх
кутках Украіны складае ўсенарод-
ную пашану ў памяць свайго пяс-
няра-прака Тараса Шэвчэнка.
Шэвчэнкаўскае сьвята сталася ўсе-
народным абрадам, рэлігійным куль-
там.

Тарас Грушэвскій—Шэвчэнка
радзіўся 9 сакавіка 1814 г. у сяле
Морынцях, Звенігородзкага пав. у
Кіеўшчыне, як сын прыгонніка,
падданага памешчыка Ангельгард-
та. Малы Тарас гадаваўся самотна,
бяз догляду, у штодзенных бедах
паншчыннага жыцьця. Сора па-
ўміралі яго бацькі і Тарас, яшчэ
дзіцём, астаўся круглай сіратой.

Васьмігадова хлапчук Тарас
пачаў вучыцца чытаць і пісаць у
мясцовага дзяка, вялікага п'яніцы,
які за найменшыя прамахі біў хлап-
чука. Адзін раз, калі дзяк быў п'я-
ны, Тарас набіў яго і ўцёк.

Яшчэ хлапчуком Шэвчэнка вы-
яўляў вялікія духоўныя спосабнасьці
і малярскія здольнасьці. Хочаць
быць маляром, пачаў шукаць ад-
паведнага вучыцеля. Тады папаў у
двор свайго пана, якому нязвычайна
падабаўся. З панам езьдзіў усю-
ды Шэвчэнка, як казачок-лёкай;
быў у Вільні, Варшаве і ў Пеця-
рбурзе. Можам сабе ўявіць долю
Шэвчэнка, калі ён мусіў перано-
сіць добрыя і нядобрыя настроі
пана.

У Пецярбурзе Шэвчэнка шча-
сьлівым трафам пазнакоміўся з
людзьмі мастацтва і навукі. Дзяку-
ючы ім, дастаў волю 22 красавіка
1838 г. і пачаў другую частку свай-
го жыцьця — ужо вольным, але і
далей пад знакам ліхой долі.

Ад 1839 да 1847 г. гэта най-
пладнейшы перыяд у яго твор-
часьці. У гэтым часе Шэвчэнка
становіцца ведамым паэтам на Ук-
раіне, а за нязвычайна сьмелыя
думкі ў сваёй творчасьці звач-
вае на сябе ўвагу расейскай-цар-
скай улады. Падчас ліквідацыі ўла-
дай тайнай арганізацыі „Обще-
ство Соединённых Словян“ у Кіеве,
якая мела проціцарскі кірунак,
між іншымі чаловымі людзьмі та-
часнага ўкраінскага жыцьця, арыш-
тавалі тады і Шэвчэнка. У праце-
се засудзілі яго ў войска на без-
тэрміновую службу. У войску заба-
ранілі яму пісаць і рысаваць. Праз
дзесьць гадоў яго адтуль звольнілі.
Яшчэ раз тады едзе на Украіну і,
вярнуўшыся ў Пецярбург, памірае

moža znaŭci ŭ swaim kraŭ i wykary-
stać dla ŭłasna dabra wolny i nie-
zależny narod. Heta adzin z mnohich
dokaŭ, čamu i biełaruśki narod pa-
winien imknucca da swajej niezależ-
naści.

М. К.

10 сакавіка 1861 г. Пахаваны, па
яго волі, у Каневе над Дняпром.

У творчасьці Шэвчэнка ўзаем-
на пераплятаюцца чыстая любоў
Бацькаўшчыны-Украіны і безгра-
нічная туга асірацеўшага мучаніка
за часам, калі Украіна была вольна-
най. Чым далей паст ад роднага
краю і чым мацнейшыя бывалі рэ-
лігійныя пачуваньні і самотныя
разважаньні над самым сабою, тым
мацнейшыя царпеньні над няшча-
снай доляй Народу, які памірае вы-
вольных натугаў стагнаў усьцяж у
кандалох сацыяльнай і палітычнай
няволі пад Расеяй.

Першы зборнік поэзіі Шэвчэн-
кі „Кобзар“ выйшаў у 1840 г., а
за год паявілася поэма „Гайдама-
ки“. Ужо з самага пачатку сваёй
поэтычнай творчасьці скланяўся
Шэвчэнка да романтизму, што ві-
даць у яго балладах: „Топала“,
„Прычына“, „Утоплена“, „Лілея“ і
інш. Тады ўжо задумываўся ён над
сваёй творчасьцю ў „Думі маёй“ і
ў „Пэрэбэнді“. Вельмі моцны вод-
гук знайшла ў творчасьці Шэвчэн-
кі мінуўшчына Украіны, асабліва ў
гістарычных поэмах: „До основа-
нення“, „Іван Підкова“, „Гамалія“,
„Тарасові ніч“ і ў інш. Пытаньні
грамадзка-палітычнага характару
апісвае ў поэмах „Сон“, „Кавказ“
і інш.

Шэвчэнка для ўкраінцаў ёсьць
меркай творчай магчымасьці на-
роду, горадасцяй і славай. Ён у
сваёй творчасьці апяў у радасці
і болю народу, ён прад вачыма гны-
біцеляў прадставіў усё, у чым яны
былі вінаваты. Праўда і Воля для
яго былі найвышэйшым ідэалам.
Уважаў, каб паніжана Праўда бы-
ла падвышана, каб Воля з вы-
шын яго лятученьняў зыйшла на
нізы украінскай сапраўднасьці. Шэ-
вчэнка, гэта вялікі дух украінскіх мі-
нуўшых, сучасных і будучых пака-
леньняў.

Ул. Дэцк.

„Самапомач“.

Хто яшчэ яе ня знае —
пазнайце!

„Самапомач“ гэта кліч людзей
пераканаўшыхся, што нішто так
трывалка ня лучыць людзей і не
памагае ў бядзе, як іхная ўну-
траная еднасьць дзеля ўзаемае
дапамогі, дзеля самапомачы.
Каб прапагаваць і пашыраць гэту
думку сярод беларускага грама-
дзянства ў Зах. Беларусі была за-
ложена яшчэ ў 1932 г. ў Вільні
сумесьная часопісь пад тым-жа на-
зовам — „Самапомач“. Часопісь гэ-
та рэгулярна выходзіць да сьго-
ня як 8-мібачынны мясячнік фар-
мату 25×17 сантымэтраў і зьмяш-

чае матэрыял як коопэратыўны,
так і земляробска-гаспадарчы. Да
прыкладу апошні нумар „Самапо-
мачы“ за м-ц сакавік 1934 году
зьмяшчае, між іншым, вельмі ціка-
вую стацыю ідэалёгічнага характа-
ру „Коопэрацыя ці рэвалюцыя“ —
К. Жіда, а ў земляробскай, ці лепш
— гародніцка-пчалаярскай частцы тэй-
жа часопісі знаходзім вельмі ціка-
вае апісаньне спосабаў гаспадаркі
ў Чэхаславаччыне; пасьля стацыі
на такія актуальныя тэмы, як „У
пару вываду куранят“, „Падкарм-
лівайце галодныя пчоły“, „Як вы-
ратаваць пчоły нядаўна апаўшыя
з голаду“, „Барацьба з шкодніка-
камі ў садзе“, „Нож і пілка ў ру-
ках садоўніка“, „Усё гэта вельмі-ж
карыснае і на часе“...

Апрача таго з рэдакцыйнага
паведамленьня даведаемца, што
рэдакцыя паставіла дагэтуляшнія
рамкі часопісі безадкладна пашы-
рыць: ужо ад 1-га красавіка с. г.
часопісь будзе выходзіць у разь-
меры 12-цёх бачынаў (дагэтуль
было 8), а праз паўгоду дагнаць
размер часопісі да 16 бачым, г.
зн. удвая большы чым дагэтуль.

Найцікавей, што пры ўсім гэ-
тым рэдакцыя тымчасам ня толькі
не павялічвае дагэтуляшняй цаны
падпіскі (3 перасылкай 3 залатоў-
кі ў год), але нават яе абніжае
для тых, хто на адзін адрэс вы-
пісвае ня менш 10-ёх экзэмпляроў.

У гэтым апошнім выпадку, гэ-
та знача, калі нейдзе знайдучца
найменш 10 чалавек ахвотных
атрымоўваць на адзін супольны
адрэс і чытаць „Самапомач“, дык
кожны з іх павінен заплаціць не
па 3 зл. за экзэмпляр у год, а
толькі па 1 зл. 20 гр.

Інакш жэ, пры гэткай су-
польнай падпісцы кожны асобны
нумар „Самапомачы“ — у прыго-
жай вокладцы каштуе толькі 10
грашоў. Гэта ёсьць такая дробная
сума, на якую сапраўды можа паз-
воліць сабе і найбяднейшы наш
гаспадар, каторы разумее, што без
фаховай асьветы ня можна пад-
няць агульнага дабрабыту.

Адным словам пачынаньне
„Самапомачы“ ў кірунку сарганіза-
ваньня агульна-даступнай белару-
скай гаспадарчай часопісі заслугоў-
вае ня толькі радаснага „прыняць-
ця да ведама“, але і дзейнага пад-
трыманьня. „Самапомач“ можа і
хожа быць таннай, але ня можа
быць дармавай.

Дзеля гэтага трэба зараз-жа
пастарацца, каб у кожную сьведа-
мейшую беларускую вёску ішоў
найменш адзін камплет (10 экзэ-
мпляроў) „Самапомачы“! Каштуе гэ-
та толькі 12 зл. Грошы на „Сама-
помач“ з кожнай пошты найлепш
пасылаць не „пераказам“, а блон-
кетам чэкавага каната П.К.О. на
№ 180.485. — інж. Клімовіч, —
Вільня.

Дык чытайце і выпісвайце
„Самапомач“.

Чытач.

сілы ня толькі з Беларусі, але з абшару ўсяе
даўнейшае Расеі, з Петраграду, Масквы, Кіева
і іншых гарадоў. На зьездзе былі рэпрэзента-
ваны ўсе тагачасныя палітычныя кірункі, пачы-
наючы ад беларускіх народнікаў, а канчаючы
на соцыялістах. На гэтым зьездзе доўгі час
дыскутавалася пытаньне, каго выбраць на стар-
шыню такое важнае інстытуцыі, як першага
Беларускага Нацыянальнага Камітэту, і пасьля
доўгіх спрэчак бадай усе дзеечы затрымаліся
на асобе Р. Скірмунта, б. дэлегата ад Меншчы-
ны ў 1-ую Дзяржаўную Думу і ён быў выбра-
ны на старшыню Б. Нац. Камітэту ў Менску.

Чаму не каго іншага выбралі, а Скірмунта?
Трэба ведаць, што на пачатку расейскай
рэвалюцыі ніхто не спадзяваўся, што яна будзе
паглыбляцца штораз далей, аж да камунізму.
Людзі думалі, што ўрад князя Львова, а потым
Керанскага, будуць трывалкімі, што расейскі
лібэралізм і дэмакратызм, які дайшоў да ўла-
ды, будзе дэцываваць аб будучым дзяржаўным
строю Расеі, што кадэты, а потым і эсэры, якія
сталі на чале ўлады, не аддадуць гэтай улады
нікому. А ў гэтых людзей, асабліва ў кадэтай,
асоба Скірмунта, як ведама палітычнага дзея-
ча і сябры 1-ай Дзяржаўнай Думы, мела сваё
значэньне. Вось дзеля гэтай прычыны Скірмунт
ня толькі быў выбраным на старшыню Б. Нац.
Камітэту, але і пастаўлены на чале дэлегацыі,
якая была выбрана ў ліку 7-мі чалавек на гэ-
тым-жа зьездзе беларускіх дзеечоў, каб пера-
даць расейскаму ўраду рэзалюцыі і дамаганьні
з'езду ў справе школьніцтва, самаўраду і аўта-
номіі Беларусі.

Скірмунт у той час быў пакліканы яшчэ
як фаховец („спэц“) ад палітычных і вонкавых
спраў (нешта падобнае як Чычэрын у бальша-
вікоў).*) І трэба сьцьвердзіць, што як Чычэрын
для бальшавікоў, так Скірмунт для беларусаў у
свой час прынясьлі шмат карысьці і адыйшлі
(або былі адсунуты) тагды, калі іх службы сталі-
ся непатрэбнымі. Пры ўсім гэтым магчыма, што
Скірмунт хацеў на беларускай справе зрабіць
палітычную кар'еру, бо палітыцы ён быў ад-
даны цэлам і душою, не шкадаваў для яе ні
фізычных ні маральных трудоў.

Скірмунт, будучы на становішчы старшыні
Б. Нац. Камітэту (ад 26.III. да 9.VII.1917 году),
стараўся прыцягнуць да беларускай працы так-
жа сваіх аднадумцаў з буйных земляўласнікаў
і стварыць бел. абшарніцкую партыю. Магчыма,
што ён, як добры палітык, першы рэальна ад-
чуў правільны шлях, па якому павінна было
ісьці бел. абшарніцтва г. зн. па беларускаму
народнаму шляху і на гэты шлях хацеў яго ські-
раваць, або лепш кажучы, вярнуць. На адзін
з чародных сьсэіў Б. Нац. Камітэту (13—15.V.
17 г.) былі прысутны, апроч Скірмунта, Ад.
Вайніловіч, ведамы менскі дзеяч, княгіня М.
Радзівіл, ведама фільантропка і мэцэнатка бе-
ларускага і літоўскага руху і князь Друцка-Лю-
бэцкі. Апроч гэтага ў Б. Нац. Камітэт заходзіў
і князь Станіслаў Радзівіл са Століна, прыцель

*) Чычэрын, як ведама, ня гледзячы на тое, што
паходзіў з расейскае арыстакрацыі, быў пакліканы
бальшавікамі ў першых гадох іхняй улады на высокае
становішча камісара загранічных спраў і спаўняў гэты
абавязак пакуль яго не замяніў Літвінаў.

і аднадумец Скірмунта, які на зьезд беларускіх
дзеечоў дня 25—26.III.17 прыслаў нават прыві-
тальную тэлеграму са Століна і вельмі інтэрэ-
савалі беларускай працай наагул.

На тэй сьсэі дня 13—15.V.17 г. даходзіла
да такіх мамэнтаў, што, здавалася, буйныя зем-
ляўласнікі на Беларусі пачынаюць пазнаваць
самі сябе і варочацца да таго народу, з кат-
рага яны вышлі. Такі напр. князь Друцка-Лю-
бэцкі (здаецца з-пад Лунінца) у сваёй прамове
заявіў, што ён добра ведае, што паходзіць з
старадаўняга роду беларускіх князёў і што ён
невінаваты, што над яго калыскай паялі не бе-
ларускія, а польскія песньні (іншымі славамі,
што яго ўзгадваў на паляка). Але ўчаснікі
сэіі мала праняліся гэтымі славамі князя, бо
надыходзіў такі час, што ад князёў і буйных
земляўласнікаў трэба было быць як найдалей—
і прыхільнікі Скірмунта, адчуўшы гэты настрой
да іх сяброў сэіі Б. Нац. Камітэту, вышлі, каб
болей ужо не вярнуцца. Спужала іх радыкаль-
насьць беларускага руху. Асталася толькі Скір-
мунт і княгіня Радзівіл. Гэтая апошняя хоць і
далей памагала беларусам матэрыяльна, то ў
палітычным жыцьці беларускім не адыгрывала
ніякай ролі. Яна астатася мэцэнаткай белару-
скага руху да канца. Такім парадкам Скірму-
нту стварыць беларускую абшарніцкую партыю
не ўдалося.*)

(д. б.)

*) Цяпер Р. Скірмунт працуе ў польскай санацыі,
якая яго дэлегавала ў сэнат і ў беларускай працы ня
прыймае ніякага ўдзяча.

Sialanski sabataż u Sawieckaj Biełarusi.

Polskaje Telegraficzne Ahienstwa padaje: u Sawieckaj Biełarusi uznoū pačaušia sialanski sabataż, jaki pradstaŭlajecca wielmi hroza: sialanie pa- haŭoŭna wyrezwajuć usio bydła.

U adnym tolki Kaściukoŭskim rajonie zarezana 15.000 štuk bydła. Hetkija wiestki nadychodziać i z in- ŝych rajonaŭ, miż inšymi z Mienska- ha i Woršanskaha.

Mienskaja kamunistyčnaja hazeta

Čystki ũ S.S.R.R.

Z sprawadzačy Centr. Kontrolna- ha Kamitetu (CKK) Kompartyi, jaki prawodziŭ apošniuju „čystku“ ũ SSRR i akančalna žlikwidawaŭsia na 17 kan- hresie Kompartyi, dawiedwajemsia.

Na pieršy ahoń pašli „zahrožany- ja woraham“ Ukraina i Biełaruś, a tak-ža asnaŭnyja pramysłowyja wokru- hi: Maskwa, Leninhrad, Urał. Najbołš wykinutych z partyi „čystkaj“ mała-

„Orka“, apiswajučy hety sialanski sa- bataż ćwierdzić, što heta rabota kontr- rewalyucyjnaŭ kulacka - nacyjanali- styčnaŭa biełaruskaha sialanstwa.

Skanfiskawana

dych siabroŭ, pieraważna sialan. Čyst- ka prachodziła nia ŭsiudy hładka; pa siolach jaje sabatawali, asabliwa na Ukrainie i Biełarusi. Matywy „čystki“ byli roznyja: na Ukrainie, Biełarusi i Kaŭkazie — nacyjanalizm, u Donba- sie — biurokratyzm, u chlebarobskich wokruhach — sabataż.

Pašla „čystki“ Kompartyja pa- mienšala na 200 tysiać siabroŭ.

Prociŭpolskaja palityka Čechasławacčy ny i polska čechasławackija retorsyi.

Polskaja presa padaje: Chwela prociŭpolskich wystupieŭniaŭ na Cie- ŝynskim Šlonsku ŭsiciaŭ pašyrajacca; sudowyja ŭłady aryštoŭwajuć tamaš- nich palakoŭ, a skarbowaŭa komisija prawodzić rewizii ŭ palakoŭ, šukajučy nieformalnych hrašowych tranzakcyjaŭ z Polščaj.

Adnačasna pačali zwalniać ad pracy ŭ čechasławackich fabrykach polskich robotnikaŭ — hramadzian Polščy.

Pašla hetaha, polskija administra- cyjnaja ŭłady adniali prawa prabywań- nia ŭ Polščy 21 hram. Čechasławacki, jakich ciapier z Polščy wysialajuć.

Roznyja wiestki.

Z POLŠČY.

Biezbrotnaja intelihiencyja. Sta- tystyka padaje: u Polščy jość aź 120 tysiać biezbrotnej intelihiencyi, jaka- ja nia maŭe wyrazna označanaŭa fachu.

Upadak ram asťa. Polskaja pre- sa piša: Ramiasło ŭ Polščy wa ŭsich halinach u poŭnym zaniapadzie. Wa ŭsich warštatach miarćwiečaś i rui- na, nie chapaje pracy i srodkaŭ. Ra- miešnickija arhanizacyi pierapoŭnieny bieznadziejnaśćciaŭ i nia mohuć znaj- ŭsi ślachou, kab wyjści z ciapieraś- niša marazmu.

Wielmi cikawyja pastanowy Haŭoŭ- naj Rady Ramiasła, jakaja praz dwa dni niadaŭna zasiadała ŭ Waršawie. Jana pastanawiła prywitać dahawory ab nienapadaŭni, z warunkam, što ŭtrymaŭnie wajskowaj siły jość naj- lepšaj zablaśpiekaj miru. Dalej Rada prywitała nowuju konstytucyju i pa- stanawiła wydać adozwu, kab ramieš- nickuju moładź wučyli abchodzicca i z aružžam.

Kali henija pastanowy i buduć wykanany, dyk dla ramiasła ad heta- ha chiba ŭ ani trocha nie palahčeje.

Nowyja 100 złotyja. Bank Pol- ski wydrukawaŭ na 3 miliony złotaŭ nowyja banknoty pa 100 zł. Henija banknoty krychu na cianiejšaj papieri ad ciapieraśnich 100 zł., padobnyja da 20 zł.

Hrozny pażar u Łodzi. 26 sa- kawika wybuchnuŭ pażar u pradžilnej fabrycy A. Winaŭ ŭ Łodzi, dzie pry hetym akazaŭsia zranienych (udarami i apaliliścia) 12 robotnikaŭ i 3 robot- nikaŭ zhareła.

Z ZAHRANICY.

U Aŭstryi žmianili konstytucyju, jakaja maŭe i na dalej papieredni de- mokratyčny charakter, a na čale dżiar- žawy stawić prezidenta, a tak-ža ŭsta- naŭlaje sojmy: dżiaržaŭna-sajuzny i krajowyja.

Niezależnaść Filipinaŭ. Z Wa- ŝynhtonu (Ameryka) padajuć: paŭata reprezentantaŭ ŭchwaliła zakon ab niezależnaści Filipiŭskich wastrawoŭ, dzie da 1 kastyčnika s. h. maŭe być zawiedzienny respublikanski ŭ d.

Žladziejskaja Ameryka. Hiene- ralny prakuror Ameryki Kuminh zaja-

Pišmy z wioski.

Serwitutnaja sprawa.

Mur. Ašmianka, Ašmianskaha paw. U nas za časou rasiejskich u dwornym lesie byŭ serwitut; mieli my tam pašbišča. Ciapier, za polskim uradam, ŭlaśnik dwara p. Zahorski wysiek na serwitucie ŭwieś les i pa- sieku raździaliŭ z sialanami; sialanam dastaŭsia tracina hetych pasiekaŭ. Swaju pasieku p. Zahorski pradaŭ našym sialanam. Pakupšcyki zapłacili panu što należaŭsia i spadztawalisia, što ŭsio ŭparadku.

Tymčasam pačalisia nowyja cia- žary, dy takija ciažkija, što i wydzier- žać trudna, musić prydziecca wyraka- ca ziamli. Śluć nakazy za nakazami, što i razabracca trudna, nie haworačy ŭžo ab zapłacie na hetija nakazy. Musić hetija pasieki pad bankam ci- što inšaje tam jość, bo i skul-ža stol- ki aplaty biarecca.

Dyk kali ŭ my dačakajem spra- wiadliwaj ziamielnaj reformy, kab zmahli ŭparadkawać swaje ziemlarob- skija warštaty pracy?

Kulikoŭski

Zapamoha hałodnym.

Jody, Brasłaŭskaha paw. Apoš- nimi časami ŭsie hazety trubić try- wuhu ab hołodzie ŭ našym Kraju. I sapraŭdy hety hołod strašny. Woś i ŭ našuju hminu prysłali zapamohu ha- łodnym. Atrymali nia ŭsie, bo dzie- ŭ tam usim choić; dastali bahaciejšyja ziamloj, a biadniejšyja jaśče čakajuć. Ludzi ab henaj dapamozie haworać rozna. Kažuć, što treba budzie za ja- je nadta śmat adrablać. Sialanie naŭy pracy nie bajacca, ale bajacca, što kali chto astaniecca żyŭ, nia budzie mieć času i swajej raboty zrabić, ad- rablajučy za dapamohu.

Nie zwažaŭcy na hetija strachi dapamohi ludnaść šukaje, bo jana biezadkladna patrebnaŭa.

J. P.

Warapajeŭskaja hmina, Pastaŭskaha pawietu U našaj wakoli- cy ŭ sučasny mament z pryčyny ho- ładu i niedajadaŭnia wielmi šparka stali pašyrececca zaraznyja chwaroby, asabliwa tyfus. Užo časta zdarajucca wypadki śmierci. Najbołš chwareje školnaja moładź. Hałodnym hmina daje pomać u natury, pa 6 kiloŭ żyt- niaŭ muki na dušu na miesiac, dla dzieciej mienš. Hetaja norma susim nie wystarčalnaja, bo wyżywić jana čalawieka nia moža a druhich pra- duktaŭ, bulby i warywa, u nas ničto nia maŭe, dyk woś i musić żywicca hetym „pajkom“. Biadujuć ludzi ab tym, što budzie wlasnoj, kali treba budzie nia tolki jeści, ale i siejać, a niekatoryja ŭ hetym strachu ŭžo na toj świet uciakajuć. Užo chodziać u nas čutki, što ŭ našym pawiecle slo- leta pamre dźwie tysiačy ludziej, he- ta byccam niejki waražbit pradskazaŭ.

Ab pomačy nasielnictwu produk- tami treba skazać, što jana wielmi doraha kaŭtuje. Za pud muki treba budzie pracawać z kaniom dzień a piešamu try dni. Hetaja muka bywaje daražej jak u handlara-spekulanta. Nia hledziačy na heta „achwoŭnikaŭ“ jość i na hetkija warunki, što nawet ahraničwajuć ličbu tych „achwoŭnikaŭ“, jakija zmušany karystacca z hetaj pomačy.

Adnym słowam, pomać, jakuju daje haładajučym ŭlada, žaŭlajacca kaplaj u mory.

Lawon Baryłka.

U čužoŭ arhanizacyi.

Kawałi, Łyntupskaj hm. Da nas prychodzić „B. Krynica“ i čytaju- čy jaje znachodziŭ wiestki i ab żyć- ci biełaruskaj moładzi wa ŭsich kut- kach Zach. Biełarusi. Ab našaj sta- roncy ničto jeśče nie napisau. U nas praświačajuć narod polski ksiondz i polski wučyciel, z dapamohaj polska- ha pana. Dla moładzi jany zakladajuć polskija arhanizacyi i tam našuju mo- ładź pierarablajuć na palakoŭ.

I tak, u našaj wloscy, kaliś čy- sta litoŭskaj, a ciapier biełaruskaj,

jość aź try polskija arhanizacyi, a bie- łaruskaj abo litoŭskaj aniwodnaj. U hetych arhanizacyjach našaja moładź wučycca ŭsioho i ničoha swajho. Ad- na z hetych arhanizacyjaŭ — „Koło Młodzieży Wiejskiej“ zladziła ŭ nas 21.1. s. h. polskaje pradstaŭleŭnie z z bufetam, dzie była harełka, kažuć — samahonka. Pašla hetaha pradstaŭ- leŭnia kiraŭniki jaho tak padhulali, što i bicca pačali. Pa hetaj „hulni“ pamior starejšy čalawiek, jakomu do- bra dastaŭsia ad razwiasielanych ha- relkaj. Pryčynu śmierci prypiswajuć pabojam. Dzikie heny pastupak świed- čyć ab dzikaści tych, što jaho daka- nali. Słowam, naš narod, asabliwa moładź, dzičeje.

Darahaja moładź, waźmisia za swaju hazetu i knižku, jakija Ciabie abaroniać ad dzikunstwa i pakažuć światlejšy życiowy ślach.

Właskowiec.

„Асба“.

Пад гэтым назовам 25 сакаві- ка с. г. выйшаў друкам пабелару- ску ў Вільні, маскоўска-савецкі пашквіль. Зьмест пашквілю спэцы- яльна супроць Абвешчання Неза- лежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі і агулам супроць ідэалу незалежнасьці Беларусі, выяўлена- га Актам 25 сакавіка 1918 году.

Пашквіль гэны сабою нас ня дзівіць, ён бязглузды і бяздарны, але дзівіць нас, што падпісаў яго, як рэдактар-выдавец П. Радзюк, здаецца студэнт і сябра Беларуска- га Студэнскага Саюзу ў Вільні. Дзівіць нас так жа, што гэны пашк- віль сіліўся кольпартаваць сябра ўраду Бел. Студ. Саюзу студ. Тыш- кевіч 25.ІІІ. с. г. у памешканьні Бел. Інстытуту Гасп. і Культуры (Завальная 1 і 1 у Вільні) падчас Акадэміі наладжанай Бел. Нац. К-там і прысьвечанай 16-ым угод- кам Абвешчання Незалежнасьці Беларусі. Само грамадзянства пры- сутнае на Акадэміі аднак рашуча „папрасіла“ Тышкевіча спыніць ягоную службу.

Цікава, што гэтых „гаспод“ ці „таварышаў“ лучыць з Беларуска- м Студэнскім Саюзам і што ім за гэ- та скажа апошні?

П—К.

Paštowaja skrynka.

M. Biazdolny. Waš wierš pierada- li ŭ „Ślach Moładzi“.

Kulikoŭski. Atrymali, dziakujem, skarystajem u nastupnych numarach.

Jefimik. Za hetuju premiju, što Wy prosicie, treba prysłać 10 zł. 50 hr.

Paddubič. Ciapier prośby spoŭnić nia možam; pačakaŭšy moža i damo radu. J. Jaławiec. Dziakujem, ale žmia- ścić nie zmahli; budziem Wam udziačny za knižki.

Wa ŭčok. Dziakujem, skarystajem u nastupnym numary.

Wałožyniec. Atrymali, dziakujem za zaŭwahi, krychu skaraciŭšy nadrukujem. Pišycie čaściej.

Matelonku J. Knižki-premija wy- ślany na imia Hreckaha dn. 10.ІІІ.

*****

Usiakija biełaruskija knižki i ča- sopsi najtaniej dastawić moža

Biełaruskaja Kniharnia

„PAHONIA“

Wilnia wul. Zawalnaja 1-1.

Zakazy z prawincy wysylajucca tolki za hatoŭku; za dapłataj wykonwajucca zakazy tolki pa atrymaŭni zadatku ŭ raźmiery nia mienš adnej traciny wartaś- ci zakazu.

*****